

Nr 147

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt garanti till Aktiebolaget Aerotransport; given Stockholms slott den 11 mars 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begäres bemyndigande för Kungl. Maj:t att med de danska och norska regeringarna träffa avtal om fortsatt garanti för femårsperioden 1 oktober 1955—30 september 1960 till de i SAS-konsortiet ingående flygbolagen. Garantibeloppet föreslås för Sveriges del höjt från nuvarande 2,2 milj. kr. till högst 5 milj. kr. per år.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1955.

Närvarande

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga om *fortsatt garanti till Aktiebolaget Aerotransport* samt anför.

Gällande garantiavtal m. m.

Sedan konsortiet Scandinavian Airlines System (SAS) bildats år 1951, träffade de danska, norska och svenska regeringarna den 20 december 1951 ett avtal om vissa ekonomiska garantier åt de i konsortiet ingående bolagen, d. v. s. Det Danske Luftfartselskab A/S (DDL), Det Norske Luftfartselskap A/S (DNL) och AB Aerotransport (ABA). Överenskommelsen grundade sig på ett betänkande, som avgivits av en särskild tjänstemannadelegation från de tre länderna. Delegationen, vars förslag redovisades i propositionen 1950: 260, hade funnit det uppenbart, att vissa ekonomiska risker var förbundna med driften av konsortiets verksamhet till dess verksamheten hade stabiliserats. På grund av verksamhetens utpräglad internationella karaktär kunde konsortiets driftsintäkter i hög grad komma att bero på yttre politiska och ekonomiska förhållanden, som bolagen och de tre skandinaviska länderna icke rådde över. Vidare kunde den luftfartspolitik, som fördes i de av SAS trafikerade länderna, få direkt inflytande på konsortiets driftsförhållanden. Konkurrensen från andra luftfartsbolag, som drev internationell linjefart, kunde också drabba SAS på ett sätt, som man icke kunde förutse. En viss form av stöd från staternas sida till driften av det nya SAS ansågs därför nödvändig under den första övergångsperioden.

Delegationen hade funnit, att stödet från staternas sida icke borde ha karaktären av lån eller subventioner. Stödet borde i stället få formen av en särskild garanti med syfte att övervinna de likviditetssvårigheter, vilka som en följd av eventuella förluster kunde uppkomma under en övergångsperiod.

1951 års garantiavtal, som torde såsom *bilaga* få fogas till detta protokoll, innebär i huvudsak följande.

Bolagen kan under femårsperioden 1 oktober 1950—30 september 1955 få täckning för sina underskott intill ett för varje år fastställt maximibelopp, som ställes till disposition av de tre ländernas regeringar. De belopp, som tages i anspråk, skall återbetalas av eventuella överskott under senare år. En garantiavgift om 1 % per år skall utgå å de vid varje tidpunkt ianspråktagna och ännu ej återbetalade garantibeloppen. Så länge återbetalningsplikten icke är helt uppfylld, skall utdelning till aktieägarna icke kunna ske utan tillstånd av vederbörande statsmyndighet. Lämnas sådant tillstånd, kan utdelningen icke överstiga 5 % av aktiekapitalet. Om ett bolags underskott för visst år är större än garantibeloppet, kan bolaget av följande års garantibelopp erhålla täckning för skillnaden. Belopp, som icke är återbetalt den 1 oktober 1975, då konsortialavtalet utlöper, kan efterskänkas, om korsortiets och det nationella bolagets ekonomiska ställning gör detta skäligt.

Garantiens totalbelopp fastställdes till ca 35 milj. danska kr. för perioden 1 oktober 1950—30 september 1955 och fördelades med lika stora belopp på vart och ett av de fem åren. Med en fördelning av det samlade stödet på de tre staterna i stort sett enligt förhållandet 3:2:2, kom Sveriges andel att utgöra 11 milj. kr., eller 2,2 milj. kr. per år. De totala beloppen för Danmark och Norge blev 10 milj. danska resp. norska kr. I avtalet intogs slutligen en bestämmelse, att regeringarna i händelse av ned- eller uppskrivning av någon av de skandinaviska ländernas valutor skulle upptaga förhandlingar om reglering av garantibeloppen.

Till följd av garantiavtalet har riksdagen för ett vart av budgetåren 1951/52—1954/55 under fonden för låneunderstöd anvisat 2,2 milj. kr. till Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för räkenskapsåren 1950/51—1953/54. I årets statsverksproposition har för budgetåret 1955/56 samma belopp äskats för det sista räkenskapsåret i femårsperioden.

Garantibeloppen har ännu icke till någon del behövt tagas i anspråk.

Framställning från ABA

I skrivelse den 5 mars 1955 har ABA med överlämnande av en i SAS den 25 september 1954 upprättad promemoria hemställt, att garantiöverenskommelsen förlänges för ytterligare fem år och att därvid en förhöjning av garantibeloppen måtte ske.

Rörande det ekonomiska resultatet för de tilländalupna verksamhetsåren anföres i framställningen, att konsortiet för de tre verksamhetsåren 1950/51—1952/53 redovisat överskott om resp. 2,5, 1,5 och 2,2 milj. kr., sedan normala avskrivningar gjorts. Enbart driftsintäkterna har emellertid icke varit tillräckliga för att täcka avskrivningarna, utan dessa har möjliggjorts genom att i viss utsträckning vinster i samband med försäljning av äldre flygmateriel utnyttjats. Under verksamhetsåret 1953/54 uppgick överskottet till 7,0 milj. kr. och omsättningen till ca 275 milj. kr. Överskottet har i likhet med de två föregående åren använts till extra avskrivningar. En betydande förbättring av ekonomien har uppnåtts sedan SAS bildades, men resultatet kan icke anses fullt tillfredsställande, så länge driftsintäkterna icke förslår till fulla avskrivningar och rinlig ränta på insatt kapital.

Vidare anförs, att även om det hittills varit möjligt att driva SAS' verksamhet utan underskott och även om SAS' balans på basis av dagens värden på flygmaterielen kan anses konsoliderad, måste den ekonomiska utvecklingen under de kommande åren anses mycket vansklig att bedöma. Under senare tid har en viss stagnation i trafikutvecklingen inträtt, samtidigt som en ökad tendens till mera restriktiv politik i ett antal länder beträffande trafikrättigheter kan förmärkas. Den ständigt ökade konkurrensen från utländska luftfartsbolags sida gör det vidare nödvändigt att ständigt hålla flygmaterielen på allra högsta nivå. Detta i förbindelse med den snabba tekniska utvecklingen, som resulterar i att ständigt nya och dyrbara flygplantyper framkommer, lägger stora ekonomiska bördor på luftfartsbolagen.

I framställningen påpekas vidare, att SAS drivit sin verksamhet utan bidrag från de skandinaviska staterna — bortsett från mindre bidrag för upprätthållande av inrikestrafik — medan ett antal av de stora bolag, varmed SAS måste konkurrera, har fått och alltjämt får mycket betydande direkta eller indirekta statssubventioner.

En ogynnsam utveckling av olika förhållanden kan resultera i betydande förluster för SAS. De motiv, som på sin tid låg till grund för det första garantiavtalet, förutses därför alltjämt vara för handen, och en förlängning av avtalet för en period av ytterligare 5 år anses därför önskvärd.

Då de nuvarande garantibeloppen om tillhopa 35 milj. danska kr. fastställdes, räknade man med en total omsättning på ca 750 milj. svenska kr. för femårsperioden; garantien motsvarade således ca 3,5 % av omsättningen. Den verkliga omsättningen under perioden kan nu bedömas stiga till i runt tal 1 250 milj. kr. Den väntade omsättningen under nästa femårsperiod (1 oktober 1955—30 september 1960) uppskattas till ett belopp av ca 1 750 milj. kr.

Om man för den nya femårsperioden tillämpar liknande principer vid fastställandet av garantibeloppen som för den första perioden, bör det samlade garantibeloppet bestämmas till motvärdet av 60 milj. kr. eller i runt tal per år för Danmark 4,5 milj. danska kr., för Norge 4,5 milj. norska kr. och för Sverige 5 milj. svenska kr. För hela perioden skulle sålunda det totala garantibeloppet för Danmark uppgå till 22,5 milj. danska kr., för Norge 22,5 milj. norska kr. och för Sverige 25 milj. svenska kr.

Departementschefen

Med hänsyn till vad som anförts i framställningen anser jag, att garantiöverenskommelsen bör förlängas för ytterligare fem år och att garantibeloppen bör justeras upp till högst de belopp, som bolaget föreslagit. Ett bifall härtill från statsmakternas sida innebär ett åtagande att anvisa högst 5 milj. kr. årligen under en femårsperiod fr. o. m. budgetåret 1956/57. I likhet med vad som gäller de anslag, som anvisats på grund av den nuvarande garantien, bör någon avskrivning av beloppen icke ske.

Jag vill slutligen upplysa om, att förslag rörande förlängning av garantien nyligen framlagts för riksdagen i Danmark och enligt vad jag inhämtat torde ett förslag därom inom den närmaste framtiden även komma att behandlas i stortinget i Norge.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att bemyndiga Kungl. Maj:t att med de danska och norska regeringarna träffa avtal om förlängning för perioden 1 oktober 1955—30 september 1960 av garantien till de i SAS-kon-sortiet ingående bolagen, därvid de årliga garantibeloppen må höjas till 4,5 milj. danska kr. för Danmark, 4,5 milj. norska kr. för Norge och 5 milj. svenska kr. för Sverige.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Dagmar Bruno

ÖVERENSKOMMELSE

mellan Sverige, Danmark och Norge om ekonomisk garanti
till vissa flygbolag

Hans Majestät Konungen av Sverige, Hans Majestät Konungen av Danmark och Hans Majestät Konungen av Norge hava i anledning av bildandet den 8 februari 1951 av ett konsortium mellan A/B Aerotransport (ABA), Det Danske Luftfartselskab A/S (DDL) och Det Norske Luftfartselskab A/S (DNL), benämmt Scandinavian Airlines System (SAS), med ändamål att driva yrkesmässig lufttrafik för gemensam räkning och tills vidare under en tidrymd av 25 år, räknat från och med den 1 oktober 1950, funnit lämpligt att träffa ett avtal om ekonomiska garantier till nämnda bolag.

De fördragsslutande parterna hava till sina fullmäktige utsett: Hans Majestät Konungen av Sverige: Sin utomordentlige och befullmäktigade Ambassadör i Oslo, Herr Hans Jakob Konrad Wilhelmsson Ahlmann; Hans Majestät Konungen av Danmark: Sin utomordentlige och befullmäktigade Ambassadör i Oslo, Herr Mathias Aagaard Wassard; Hans Majestät Konungen av Norge: Sin utrikesminister Herr Halvard Lange; vilka, därtill behörigen befullmäktigade, överenskommit om följande:

Artikel 1

Staterna lämna bolagen garantier med följande belopp:

Räkenskapsår	Den danska staten garanterar DDL milj. d. kr.	Den norska staten garanterar DNL milj. n. kr.	Den svenska staten garanterar ABA milj. sv. kr.
$\frac{1}{10}$ 1950— $\frac{30}{9}$ 1951	2,0	2,0	2,2
$\frac{1}{10}$ 1951— $\frac{30}{9}$ 1952	2,0	2,0	2,2
$\frac{1}{10}$ 1952— $\frac{30}{9}$ 1953	2,0	2,0	2,2
$\frac{1}{10}$ 1953— $\frac{30}{9}$ 1954	2,0	2,0	2,2
$\frac{1}{10}$ 1954— $\frac{30}{9}$ 1955	2,0	2,0	2,2
Summa	10,0	10,0	11,0

Vid nedskrivning eller uppskrivning av någon av de skandinaviska valutorna skola regeringarna upptaga förhandlingar rörande den reglering av garantibeloppen, som erfordras för att i huvudsak återställa nuvarande värdeförhållanden mellan garantibeloppen och som i övrigt kan finnas skäligen med hänsyn till de förhållanden, som ligga till grund för denna överenskommelse.

Artikel 2

Uppkommer under något av de i artikel 1 angivna räkenskapsåren underskott i ett bolags verksamhet, skall vederbörande bolag av de medel, som vederbörande stat ställer till förfogande, kunna erhålla täckning för underskottet, dock högst inom det för samma år angivna garantibeloppet.

Är bolagets underskott större än garantibeloppet, skall bolaget under följande år av garantiperioden kunna av dessa års garantibelopp erhålla täckning för skillnaden, såframt detta är möjligt.

Bolaget kan efter framställning hos vederbörande regering erhålla förskott på de i första stycket angivna beloppen.

Bolaget skall till vederbörande stat erlægga en garantiavgift på 1 % för år å de vid varje tidpunkt ianspråktagna och ännu ej återbetalade garanti-beloppen.

Artikel 3

Det åligger vederbörande bolag att av sitt överskott återbetala lyftade garantibelopp.

Så länge ianspråktagna garantibelopp icke äro helt återbetalade, kan bolaget icke utan tillstånd av vederbörande statsmyndighet utbetala utdelning; och denna skall icke kunna överstiga 5 % av aktiekapitalet.

Närmare regler om återbetalningen fastställas genom överenskommelse mellan vederbörande stat och bolaget.

Artikel 4

Belopp, som icke hava återbetalats den 1 oktober 1975, kunna eftergivas, därest konsortiets och det nationella bolagets ekonomiska ställning gör detta skäligt.

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat denna överenskommelse och försett densamma med sina sigill.

Som skedde i Oslo, den 20 december 1951, i tre originalexemplar å svenska, danska och norska språken, vilka tre texter äga lika vitsord.